

Kaapon Kaiku *III/2022*

28. vuosikerta

Sisältö

Puheenjohtajan tervehdys	3
Tervehdys koululta	3
Pidennetty viikonloppu Prahassa	5
Ennen ja nyt	8
Salama-asiaa	10
KYLÄTAPAHTUMAT LOPPUVUODELLE 2022	12

Julkaisija: Rikantilan koulun kyläyhdistys yhteistyössä Eurajoen kunnan kulttuuritoimen kanssa www.rikantila.fi

Painos: n. 165 kpl

Ilmestymisajankohdat: I Maaliskuu
II Kesäkuu
III Syyskuu
IV Joulukuu

Tilaushinta kotimaahan:
15 euroa/vuosikerta

TOIMITUS

RIKANTILA:

Tauno Perkiö (päätoimittaja)
puhelin 044 9802153
sähköposti tauperk@gmail.com

SAARI:

Kirsi Hassinen

puhelin 040 5074843
sähköposti kirsi.hassinen@platom.fi

LUTTA:

Mauno Paassilta (lehden tilaukset)
puhelin 050 568 7147
sähköposti manu47@eurajokinetti.fi

RITAVUORI:

Marja Hiltunen

puhelin: 040 7170221
sähköposti
hiltunen.marja@gmail.com

RIKANTILAN KOULUN KYLÄYHDISTYKSEN JOHTOKUNTA V. 2022

Mikkola Marko, pj	050-4102078
Esko Maija, varapj	050-3387194
Jasu Hannele, sihteeri	050-4079608
Pörsti Juhani, rahastonhoitaja	050-0824501
Capri Tiia	044-2421674
Laakeristo Hanna	050-3098703
Kiikola Markku	050-3639863
Perkiö Tauno	044 9802153

KOULU

Koulu	(02) 8682611
Varjonen Suvi	044-3124247

Puheenjohtajan tervehdys

Syksy on saapunut ja peltojen, metsien sekä puutarhojen sato on pääasiassa korjattu. Ruoka onkin ollut uutisoinnin keskiössä yhdessä energian kanssa, ja maaseutu sen tuottajana on tärkeämmässä roolissa kuin koskaan. Maaseudun viljasta tuotetaan myös mm. olutta, jota tätä kirjoittaessanikin olen esitellyt Singaporessa kansainvälisille ostajille. Lieneekö mallasohraamme tuotettu myös kylissämme? Kenties.

Kouluvuosikin on iloisesti lähtenyt Rikantilassa käyntiin 15 oppilaan voimalla. Hienoa! Ihan oikeasta syystä kouluamme keväällä puolustimme. Nyt on kuitenkin aika keskittyä työhön kylän elinvoiman ja sen asukkaiden viihtyvyyden eteen.

Lehdessä on uutuuksena tapahtumakalenteri, jossa näkyy tulevia tapahtumia. Lappusia pudotellaan myös edelleen postilaatikkoihin, jotta ilmoitukset tavoittaisivat mahdollisimman laajan porukan, mutta laittakaa lehti talteen ja seurakaa myös Facebook-sivuamme, niin eivät mene mukavahenkiset rennot tapahtumat keneltäkään ohi. Mukaan mahtuu aina, oli sitten kyse koululla, laavulla tai muualla järjestettävästä tapahtumasta. Kaikki ovat tervetulleita, joten ennakkoluulottomasti liikkeelle! Muistakaa myös koulullamme järjestettävät Otsolan kansanopiston himmeli- ja havukranssikurssit. Ne ovat loistava tilaisuus oppia suomalaisia perinnetaitoja.

Solidaarisuus, yhteishenki, toistemme tukeminen. Nämä ovat tämän ajan henki. Pidetään huolta toisistamme eikä jätetä ketään yksin. Hyvää ja värikästä syksyä kaikille!

– *Marko Mikkola* –

Tervehdys koululta

Myrskyn jälkeen on poutasää, sanotaan tunnetussa suomalaisessa iskelmässä, ja tämä lausahdus kuvastaa hyvin myös tunnelmia Rikantilan koulussa viimekeväisten tapahtumien jälkeen. Kevät oli kaikille raskas, vaikka saimmekin kouluvuoden vietyä loppuun kunnialla. Tällä hetkellä koulussa tunnelmat ovat varsin positiiviset ja homma jatkuu kuten aiemminkin. Varmaa on se, että keskustelu pienten koulujen tulevaisuudesta ei loppunut viime kevään ratkaisuun Rikantilan koulun jatkumisesta. Jäämme siis odottelemaan, millä mielellä keskustelu kunnassa jatkuu.

Kesän aikana sain oikein mukaviakin uutisia, sillä kesäloman aikana kouluamme ilmoittautui kaksi uutta oppilasta. Mikä sen hienompaa! Meitä ei oikeastaan ole kuin

kaksi vähemmän kuin viime keväänä, kun kouluvuosi päättyi. Oppilaita koulussa on siis 15 ja henkilökuntaa 5. Koulun oppilasjakaumasta voisi vielä tehdä sellaisenkin positiivisen huomion, että alaluokassa on oppilaita enemmän (8 kpl) kuin yläluokassa (7 kpl), vaikka alaluokassa on luokka-asteita 3 ja yläluokassa 4.

Pitkäaikainen keittäjäme *Vappu* jäi alkuvuodesta ansaitulle eläkkeelle ja hänen saappaisiinsa astui kunnassa jo aiemminkin työskennellyt *Sini Körkkö*, joka onkin sujahtanut meidän pieneen yhteisöön oikein mallikkaasti. Vappuakaan ei ole unohdettu, sillä hän on asiokkaasti jo tämän syksynäkin toiminut meillä sijaisena, kun tarvetta on ilmennyt. Muilta osin jatkamme samalla henkilökunnalla kuin viime vuonna. *Antti* johtaa alaluokkaa, minä yläluokkaa ja ohjaajina toimivat *Heta* ja *Piia*.

Tulevan vuoden suunnitelmat on juuri pääosin tehty ja siihen mahtuu monenlaista tapahtumaa ja projektia. Uuden opetussuunnitelman tuoma MOK (monialainen kokonaisuus) toteutetaan tänä vuonna yhteistyössä Sydänmaan koulun kanssa. Viime kevään koitos, joka oikeastaan koski samalla kaikkia pieniä kouluja, sai meidät pohtimaan sitä, että voisimme tehdä enemmän yhteistyötä pienten koulujen kesken ja niinpä sitten aloimme tuumasta toimeen. Kokonaisuuden tarkempi suunnittelu on vielä kesken, mutta ainakin kaveritaitoja aiotaan yhdessä harjoitella ja tehdä vierailuja toistemme kouluihin. Jospa sitten tulevina vuosina saisimme muutkin pienemmät koulut mukaan yhteisprojekteihin.

Kyläläisten ja kyläyhdistyksen tuki on ollut koululle aina tärkeää. Jospa tänä vuonna saataisiin taas yhteiset Vappumyyjäiset järjestettyä ja kerättyä varoja koululaisten matkakassaan. Hyvä esimerkki kyläyhdistyksen ja koulun yhteistyöstä löytyy muuten viime keväältä, jolloin osa kyläyhdistyksen järjestämän vapputapahtuman tuotoista tuli koululaisten käyttöön, ja nuo rahat käytimme heti oppilaiden hyväksi Rauman-reissullamme, jolloin kävimme mm. elokuvissa Iso-Hannussa (joillekin oppilaille ihan ensimmäinen kerta) ja syömässä ravintolassa. Tuo ravintolareissu saatiin kuitattua kyläyhdistyksen lahjoittamalla rajoilla. Kiitos vielä siitä!

Keväällä järjestimme koko kylän kevätjuhlat koulun pihalla. Ajatuksena oli, että jos koulu tosiaan loppuu, niin ainakin kaikki halukkaat kyläläiset saavat osallistua viimeiseen kevätjuhlaan. Lisäksi kaikilla halukkailla oli mahdollisuus tulla katsomaan, miltä koulu näyttää sisältä, sillä ennen juhlaa koululla oli myös avoimet ovet. Enemmänkin kylän väkeä olisi mahtunut paikalle, mutta mukavaa, että muitakin kuin oppilaiden läheisiä oli paikalla. Tulemme varmasti jatkossakin järjestämään silloin tällöin koko kylän väelle tapahtumia, joten toivotan teidät kaikki jo nyt tervetulleiksi näihin tapahtumiin.

Nähdään koululla tai kylänraitilla! –*Suvi Varjonen*, koululta

Pidennetty viikonloppu Prahassa

Piipahdettiin tyttären kanssa Prahassa elokuun alussa. Lensimme sinne torstaiamuna siten, että kello oli noin 10 paikallista aikaa, kun olimme perillä. Kiitos netin, oli helppoa ottaa selvää, että parhaiten vanhasta kaupungista varattuun hotelli Astoriaan pääsee yleisillä kulkuneuvoilla, nousemalla bussiin lentokentän edestä ja sitten metrolla. Takseihin emme uskaltaneet luottaa, että voisivat suoraan perille tai veloittaisivat sellaisen summan mitä kuuluu. Olimme ennen matkaa kuulleet juttuja valepoliiseista ja huijaritakseista. Täpötäydestä bussista vaihdoimme metroon ja siitä vielä toisen linjan metroon, sitten kävelimme toista kilometriä paahlavassa helteessä, ennen kuin pääsimme hotellille.

Suomessa on ollut tänä kesänä hellettä, mutta en silti ole kokenut sellaista kuumuutta. Varjossakin oli pitkälti yli 30 astetta, eikä tuullut yhtään. Täällä rannikolla ja aukean pellon keskellä asuessa, kun on tottunut siihen, että jonkinlainen tuulenvire käy melkein aina. Vähän aikaa henkeä vedettyämme lähdimme hotellista katsomaan ympäristöä. Aivan vieressä oli kaksi ostoskeskusta, Kotva, joka oli modernin näköinen lasipalatsi ulkoa päin, mutta valmistunut 1970-luvulla, sekä kauttaaltaan vaaleanpunaisen ulkoasun omaava, vanhahtavan näköiseksi suunniteltu Palladium, joka on valmistunut 2000-luvulla. Myös niissä oli kuuma ja Palladiumin jossain kerroksessa huomasin istuvani ”Ei saa istua”- kyltin päällä, jonkinlaisella seinäkkeellä ja leyhytteleväni hatulla, saadakseni jonkinlaista viilennystä, sinä aikana, kun matkaseuralainen shoppaili kenkiä.

Praha osoittautui hyvin nykyaikaiseksi kaupungiksi, jossa näytti olevan edustettuina kaikki mahdolliset muotimerkkiliikkeet. Vanhan kaupungin rakennukset olivat tietysti vanhoja, kauniita ja koristeellisia. Kävimme sunnuntain paluulentoa mennessä kaikki tärkeimmät nähtävyydet läpi, hikeä valuen, mutta näkemästämmme pitäen. Kaarlen silta on ”pakollinen” nähtävyys, sen kävelimme päästä päähän kahteenkin kertaan ja teimme vajaan tunnin mittaisen jokiristeilyn Vltavalla, jossa näimme myös kauempaa erilaisia kohteita kuten ”Tanssivan talon”, 800-luvulla perustetun Prahan linnan ja Petrinin näkötorin. Prahaa ei voisi kuvitella ilman Vltava-jokea, se on kuin Kokemäenjoki porilaisille tai Aurajoki turkulaisille; paljon leveämpi vain ja täynnä erilaisia kulkuvälineitä, polkualuksista erikokoisiin risteilypaatteihin.

Petrinin tornin juurella kävimme myös, mutta ylös emme uskaltaneet. Torni oli upeassa puistossa kukkulan laella ja sinne pääsi funikulaarilla eli ”mäkiratikalla”, mutta alaspäin kävelimme ja katselimme upeita maisemia ja päärynäpuutarhoja. ”Tanssiva talo”, joka on valmistunut 1996, on osittain lasinen rakennus, jonka suunnittelijat ovat halunneet luoda jotain vääristynyttä ja kaaosmaista vanhojen

rakennusten keskelle. Rakennelma ikään kuin pursuu ulospäin muusta rakennuksesta. On silti sanottava, että vilkkaan kadun varrella sijaitseva eriskummallinen talo näyttää paremmalta kuvissa kuin luonnossa.

Lauantai oli omistettu eläintarhalle, ja oli mielestäni paras kokemus. Toki tunteet olivat ristiriitaiset, kun ajattelee eläimiä vangittuina aitauksiin ja rakennuksiin, mutta missään kohtaa ei kuitenkaan tullut ahdistava olo, sillä eläimet vaikuttivat tyytyväisiltä ja hyvin hoidetuilta. Alue on kaikkiaan 45 hehtaarin kokoinen, joten eläimillä näytti olevan paljon tilaa. Näimme lisäksi melkoisen määrän lintuja, ja aika erikoisen näyn, kun suuressa aitauksessa oli kantoja, joiden päällä olevista kasoista näytti roikkuvan naruja... mutta ne olivatkin hiirenhäntiä, siis hiirten, joita aitauksessa olevat kondorikotkat eivät vielä olleet syöneet.

Hienointa oli nähdä tiikeri ja kirahveja, ne ovat aika komeita eläimiä. Yksi leijonakin oli näkyvillä, mutta se vain makoili ja käänsi välillä kylkeä. Marakatit olivat veikeitä ja leikkivät koko ajan. Krokotiileja sai katsoa altaan seinän läpi silmästä silmään, ja näytteillä oli myös erilaisia ällöttäviä hyönteisiä, joita tv:ssä näkee. Norsut ainakin olivat saaneet poikasia, samaten kengurut. Kaksi norsunpoikasta telmi vedessä ja suihkutteli vettä toistensa päälle, sitä hauskuutta olisi voinut katsoa pitempäänkin.

Yksi Prahan kuuluisista nähtävyyksistä on vielä mainittava erikseen, eli astronominen kello, josta neljän eri ajan lisäksi saa erilaisia astronomisia tietoja. Kello on upea mestariteos, ilmeisesti ainoa laatuaan maailmassa ja se sijaitsee Vanhankaupungin aukiolla. Kello herää henkiin tasatunnein ja sen koneisto esittää pienen shown. Muun muassa itse kuolema soittaa kelloa, opetuslapset näyttäytyvät ikkunaluukusta yksi kerrallaan ja kukko kiekuu. Olimme kahtena iltana ruokailemassa aivan kellon lähellä, ravintolan terassilla, ja seurasimme, kuinka satoja ihmisiä kokoontui kellon alle hyvissä ajoin odottamaan seuraavan tasatunnin esitystä.

Turisteja oli liikkeellä paljon ja esim. kyseisen aukion ravintoloissa huomasi hyvin turistihinnat, ruoka-annosten hinnat olivat lähes Suomen tasoa. Yhtenä iltana olimme perinteisessä tsekkiläisessä ravintolassa, tai mikä oluttupa se olikaan. Miehiä oli paljon ja meteli kova, kun he puhelivat oluidensa äärellä. Ruokalajeja en enää muista, mutta hyvin peruna/liha-painotteisia ne olivat. Ruoka oli kuitenkin maukasta ja konstailematonta, ei mitään fine diningia, mitä ei kaivattukaan. Perunasalaatti oli erityisen hyvää; siinä oli perunan lisäksi porkkanaa ja kananmunaa. Toisena perunaruokalajina jäi mieleen ”knöödelit” joita tarjottiin lihakastikkeen, meikäläisen kaltaisen palapaistikastikkeen kera. Turhia vihanneksia tsekkiläinen keittiö ei näyttänyt harrastavan.

Kokeilimme myös tsekkiläistä jäätelöä, jota myyviä kojuja oli joka puolella. Sen erikoisuus piilee tötterössä, johon jäätävän kylmä, sorbettia muistuttava jäätelö laitetaan. Tötteröiden nimi on niin vaikea, etten yritä tähän kirjoittaa, mutta niitä paistettiin vartaisissa, jotka pyörivät hitaasti ympäri lämmössä. Taikina muistuttaa munkkitaikinaa ja tuote oli varmasti tuore, kun se täytettiin jäätelöllä. Maun hienous perustuu tulikuuman ja jääkylmän kohtaamiseen.

Viimeisenä päivänä tutustuimme Prahassa vanhaan linnaan. Sekin sijaitsee korkealla mäellä, mutta ei samalla kuin Petrinin torni. Maasto siis on aika vaihtelevaa korkeuseroiltaan. Linnanpihoilta, joita oli useampia, oli valtavan upea näkymä yli Vanhankaupungin ja joelle. Linnan alue oli valtava, ja linnanpihat satoja metrejä pitkät. Kaikkien nähtävyyksien näkemiseen olisi pitänyt varata paljon pitempi aika, mutta emme joutuneet pahasti jonottamaan minnekään. Myös vahakabinettiin poikkesimme, ja siellä oli paljon ”tuttuja”, kuten Marilyn Monroe, Chaplin, George Clooney ja Julia Roberts, väkeä vähän vanhemmasta päästä siis.

Olen matkustellut jonkin verran Brittein saarilla ja tottunut siihen, että ihmiset ovat hymyileväisiä, ystävällisiä ja alkavat helposti jutella ventovieraidenkin kanssa. Tarjoilijat ym. ovat välillä jopa liioitellun kohteliaita, mikä on joskus myös vaivaannuttavaa. Sen sijaan Prahassa paikalliset olivat aika totisia, eivätkä esim. hotellin tarjoilijat edes tervehtineet aamiaispöytään mennessä, eivät myöskään monien kauppojen myyjät ja kassat. Silti ei harmittanut yhtään, vaikka se on varmaan makuasia. Sai vapaasti olla töykeä takaisin, se oli helppoa. Täpötäysissä ratikoissa ja metrossa huomasi, että kun vanhempi henkilö tuli sisään, hänelle annettiin paikka, se oli minusta hienoa. Tuli tosin mieleen, että pitäisikö minunkin antaa paikkani, mutta totesin, ettei kai minun tarvitse, antakoot nuoremmat. Näin sitä kuvittelee itsensä nuoremmaksi kuin onkaan.

Oli kyllä antoisa matka ja siitä olisi nauttinut vielä enemmän, jos ei liika lämpö olisi vähän vienyt voimia päiväsaikaan. Nyt oli pakko pitää vähän siestää kuumimpaan aikaan. Suosittelen kyllä Prahaa historiallisten kohteiden ystäväille, siellä on paljon katsottavaa ja koettavaa, jokaiselle jotakin.

– *Leena Falttu*

Ennen ja nyt

Alkukesästä televisio alkoi kuuluttaa tulossa olevan kaikkien aikojen yleisurheilukesän, ja nyt kun minulle sellaisesta - Helsingin kisoista v. - 52 - on kulunut 70 vuotta, niistä haluan kertoa. Siitä huolimatta, ettei minulla 13-vuotiaana vielä ollut rohkeutta lähteä kisapaikalle, vaikka minua muutamaa vuotta vanhemmat serkkuni sinne houkuttelivat lähtemään.

Mikäli siinä vaiheessa olisin tiennyt Ahon Antin ja Timon aikeista kisoissa käydä aivan pihansa reunasta kulkevan junan kyydissä, olisin mukaan saattanut pyrkiäkin, olivathan Raili- ja Kaija-serkkuni sotaa paossa olleina aloittaneet koulunsa Lapijoella yhdessä Ahon veljesten kanssa.

Jo ennen olympiakisoja vuodesta 1952 oli tullut minulle ikimuistoinen Armi Kuuselan ansiosta, hänet kun vähän aiemmin oli kruunattu kaikkien aikojen ensimmäiseksi Miss Universumiksi. Kun siitä oli kulunut 70 vuotta, Seura-lehti tapausta taas käsitteli ja palautti mieleeni elävästi päivän, jona olin Karran pysäkillä odottamassa postin tuloa. Kylän posti tuli siihen aikaan osoitteella Karra pys. ja kyläläiset vuoroviikoin itse kävivät sen hakemassa ja jakamassa. Kantovuoro sattui olemaan meillä ja minullehan oli ihan mieluinen tehtävä hoidella oma vuoromme. Suomisen aitan seinässä olleelle päätepysäkin laatikolle tultuani minulla oli ilo ja hyvää aikaa tutustua kylän ainoaan Seuraan, jonka kantta koristi uusi missi, "maailmankaikkeuden kaunein".

Tämän vuoden elokuun 5. päivä alkaneissa Kalevan kisoissa kilpailu oli se, joka piti mielenkiinnon vireänä koko 2 ½-tuntisen ohjelman ajan, vaikka pisti tekemään vertailuja "vanhojen hyvien aikojen" tuloksiin. Tarkoitan lähinnä miesten kuulantyyntöä, jonka tulostasoa on romahtanut. Voittotulos näytti jäävän alle 18 metrin ja selostaja oli ilmeisesti tähän varautunut, koska totesi, että viimeksi näin on käynyt vuonna 1965. Tänä vuonna kilpailua ennen viimeistä kierrosta johti lähes ainoana pakitustyyliä käyttävä Timo Kööpikkä, mutta "valitettavasti" mestaruuden voittaja Eero Ahola onnistui viimeisellään työntämään 18,06 m. Sitä Kööpikkä ei onnistunut ylittämään, vaikka 18 m häneltäkin ylittyi 5 sentillä viimeisellään. 70 vuotta sitten tulokset olisivat olleet hirmuisia, olihan kultamitali Helsingissä voitettu alle 18 metrin tuloksella, vaikka voittaja USA:n Parry O'Brien seuraavana vuonna ensimmäisenä maailmassa rajan ylittikin. Hän teki sen uudella pakitustyyllillä, joka nyt on antiikkia. Uudella pyörähdystyyllillä Arsi Harju voitti kultamitalin vuonna 2000 Sydneyssä, vähän päälle 21 metrillä, mutta nyt maailmanmestaruuteen tarvittiin jo yli 23 metrin työntö. Kaiholla muistelen Eurajoki Games -vuosia, kun kerran samassa kilpailussa ainakin neljä suomalaista työnsi yli 20 m, ja itse olin alastulopaikalla Olavi Aaltosen työntäessä kenttäennätykseksi ikuiselta tuntuvan 20,70 metriä. Kun kaimani ja ikäiseni Matti Yrjölä oli v. 1980 Kalevan kisoissa tuloksella 17,80 sijoittunut kuudenneksi, tänä vuonna sijoituksensa olisi ollut kolmas. Yrjölän Matti oli muuten Suomen toinen 20

metrin ylittäjä, kun ensimmäisenä suomalaisena tuon tempun teki Seppo Simola vuonna 1972. Naapurin Olli valisti minua, että vaikka uusia jäseniä ei ole aikoihin saatu, nykyään “20 metrin kerhoon” kuuluu yllättäen peräti 21 työntäjää.

Helsingin olympialaisiin vielä palatakseni, niitä on suomalaismenestyksestä huolimatta pidettävä Satu-Pekan, Emil Zatopekin kisoina 3 kultamitalin ansiosta, mutta erityisesti on mielessä myös brasilialaisen Adhemar Ferreira de Silvan ME kolmiloikassa ensimmäisellä yli 16 metrin tuloksella, sekä unkarilaisen József Csermákin heittämä ME ja ensimmäinen 60 metrin ylitys moukarinheitossa.

Elokuun lopun uutinen oli Neuvostoliiton viimeisen johtajan, 91-vuotiaan Mihail Gorbatšovin kuolema. Gorbatšovin yhteydessä aikanaan tutuksi tuli sana glasnost, mutta sanan merkitys taisi jäädä hämäräksi. Sanalla sanottuna kyse on avoimuudesta, ja nyt kun Venäjän nykyjohtaja Putin on syyttänyt Gorbatšovia Neuvostoliiton hajoamisesta, varmistuu sekin, ettei avoimuus ainakaan hänen periaatteisiinsa kuulu. Siitä todisteena “erityisoperaationsa” Ukraina, jolla on aloittanut pyrkimyksen saattaa Neuvostoliiton “yhdysvallat” entiseen mahtiinsa. Vaikka Suomen rajalla en mitään “Mainilan laukauksia” osakaan pelätä, ovat uudet hävittäjähankinnatkin saaneet aiempaa isompaa ymmärrystä.

Ainakin kahden ankean satovuoden jälkeen nyt Suomessa on ollut luvassa parempi vuodentulo, kunhan sateet nyt korjuuajaksi loppuisivat. Eurooppa sen sijaan on kärsinyt kuivuudesta, kun Pakistanissa puolestaan tuhotulvat ovat tappaneet tuhansia, ja miljoona kotia on tuhoutunut. Meillä elokuun sademäärä oli 127 mm, jossa puolet yli tarpeen, mutta verrattuna vuoden takaiseen ennätyselliseen 165 milliin varsin siedettävä.

Hiljattain olen lukenut viisauden, ettei uni maaten lopu, eikä nälkä naurista syöden. Varsinainen murhe tällä hetkellä kuitenkin on energian eli etenkin sähkön hinnan nousu, mikä puolestaan on aiheuttanut inflaation räjähdysmäisen kasvun. Joten jos on “ohdakkeinen laiskan pelto”, niin eipä käy kateeksi ahkerankaan viljelijän osa.

– *Matti Virta*

Salama-asiaa

Ukonilmat ja salammat ovat aina olleet kiinnostavia ja jopa pelättyjä ilmiöitä. Muistan, kun olin nuorena kesätöissä pikkusahalla ja ukonilma sattui aivan kohdalle. Eräs mies juoksi kiireesti lautatarhalta autoon istumaan. ”Repe taisi vähän säikähtää jysähdyistä!”, sanoi vieressäni ollut mies ja jatkoi: ”Se pelkää ukkosta!” Pelokas suhtautuminen ukkoseen ei ole kovin harvinaista, mikä ei aivan turhaa ole. Nykyisinkin salamaniskuun kuolee Suomessa keskimäärin yksi tai kaksi ihmistä vuosittain. Auto on itse asiassa hyvinkin turvallinen paikka ukonilmalla. Auton metallikori muodostaa ns. Faradayn häkin, joka estää sähkövirran tunkeutumisen auton sisälle.

Koko maapallon mitassa salammat eivät ole harvinaisia. Maapallolla esiintyy joka hetki noin 2000 ukonilmaa, ja joka sekunti iskee maahan noin sata salamaa. Ukkoset eivät jakaudu maailmalla tasaisesti, vaan lämpö ja kosteus edistävät niiden esiintymistä. Tropiikin alueilla salamoit lähes joka päivä. Muinaiset kansat tulkitsivat ukkosen jumalan vihastumiseksi. Joissain tapauksissa kyse oli pääjumalasta, toisinaan taas ukkosen jumalasta.

Ukkospilvi sisältää suuren määrän jäärakeita. Jäärakeiden liike ylöspäin synnyttää hankaussähköä, mikä johtaa jännitteeseen pilven sisällä ja myös maapalloon nähden. Ylöspäin vievä ilmaliike syntyy tavallisimmin lämpötilaerosta. Kun jännite-erot ovat tarpeeksi suuria, tapahtuu läpilyönti eli salama. Pilvien sisäiset salammat ovat maasalamoita yleisempiä. Salaman purkauskanavassa ilman lämpötila kohoaa tuhansiin asteisiin. Purkauskanavan kuumentuminen laajentaa ja sen jäähtyminen taas supistaa ilmaa, mikä aiheuttaa salaman äänen.

Olen pari kertaa kuullut, kun joku arvelee, että jos ukkosen energia saataisiin talteen, saataisiin helposti ilmaista sähköä. Mitenkä asiaa lienee? Salaman energiasta suuri osa kuluu purkauskanavan kuumentamiseen. Jotkut viisaat ovat laskeneet, että käytettäväksi jäisi noin 140 kWh/isku energiaa. Jos energian hinnaksi lasketaan vaikkapa 30 senttiä kilowattitunnilta, salamaniskun ”arvo” on näin laskien 42 euroa. Energian kerääminen esim. yhden omakotitalon lämmittämiseksi kävisi salama-energialla vaikeaksi, varsinkin talvella, jolloin salamia esiintyy vähän!

Oma vaikea asiansa on myös salaman energian muuttaminen käyttökelpoiseen muotoon. Salamaniskun huippuvirta on ehkä 15 000 ampeeria. Niin suuren virran muuttaminen pienemmäksi ja pidemmäksi on lähes mahdotonta. Yhdysvalloissa on tehty tässä asiassa joitakin kokeita. Niissä salaman korkea virta on alennettu ja energiaa

on käytetty veden hajoittamiseen elektrolyyttisesti vedyksi ja hapeksi. Kokeilut ovat kuitenkin epäonnistuneet, koska laitteistot eivät ole pitkään kestäneet salamaniskuja.

Pallosalama on omanlaisensa ilmiö. Se on kirkkaasti loistava pallo, joka liikkuu melko hitaasti ilmassa ukonilman aikaan. Pallon halkaisija on 10 sentistä noin metriin. Se voi tulla rakennuksen sisällekin. Pallosalama on liian yleinen ja liian harvinainen ilmiö tutkimuksien kannalta. Se on liian yleinen ilmiö, jotta sen voisi tulkita pelkäksi ihmisen satunnaisiksi hallusinaatioksi. Toivon, että näkisin joskus pallosalaman. Lähipiiristäni kaksi ihmistä on havainnut sellaisen. Äitini sanoi nähneensä ukonilmalla ”potkupallon kokoisen” kirkkaan pallon navetassa ukonilmalla (noin 60 vuotta sitten). Ja vaimoni sanoi nuorena nähneensä noin puolimetrisen valopallon liikkuvan pihan poikki. Loistava pallo liikkui sellaista vauhtia, että saattoi kuvitella jonkun heittäneen pallon liikkeelle. Kumpikin pallosalama oli äänetön eikä edes hävitessään räjähtänyt.

Pallosalama on toisaalta liian harvinainen tutkimusten kannalta. Ei kannata pystyttää monimutkaista laitteistoa ja päivystystä pallosalaman varalle. Pallosalamaa ei ole voitu keinotekoisesti luoda, tosin osittaisia palloja on saatu aikaan. Yhden väittämän mukaan ilman kaasuatomit muuttuvat pallosalaman vaikutuksesta plasmamuotoon. Kun pallo jäähtyy, ilma palautuu tavalliseksi. Ihmettelenpä, miksei tällainen plasmapallo tietävästi sytytä tulipaloja.

– *Tauno Perkiö*

Kuva: Marko Myllyniemi

© *Marko Myllyniemi*

KYLÄTAPAHTUMAT LOPPUVUODELLE 2022

Lauantai 17.9. klo 18 alkaen VEDEN JA VALON ILTA koko perheelle Lutanjärven Pyyktuvan rannassa. Musiikista vastaa lauluryhmä Kakstahtikäry ja harmonikkataituri Raimo Numminen. Tarjolla nuotiomakkaraa ja mehua.

Torstaina 29.9. klo 18 PAIMENPOIKAIN TULIJUHLA eli Mikon päivän kyläin miesten ilta laavulla. Tarjolla makkaraa ja juomia.

Sunnuntai 23.10. klo 12-15 LASTEN SAIPPUANTEKOKURSSI koululla. Sisältää lettukestit laavulla kyläyhdistyksen toimesta. Kurssi on 1.-6. luokkalaisille. Kurssin hinta 10 euroa/lapsi (käteismaksu paikan päällä). 10 ensimmäisenä ilmoittautunutta pääsee mukaan. Kurssin vetäjä Gerli Reiljan. Ilmoittautuminen viestitse: 044 2421674, Tiia Capri.

Torstai 10.11.klo 18 SYYSKOKOUS koululla. Kahvitarjoilu. Kokouksen yhteydessä kerätään lahjoituksia joulun valopolku –projektiin. Kyläyhdistys ottaa vastaan puhtaita lasitölkkejä kansineen, lyhtyjä, kynttilöitä, tuikkuja, ulkotulia, patterivaloja yms. Nimellä varustetut lyhdyt palautetaan omistajalle.

Perjantai 25.11. klo 18 KAISANKAHJAISET eli kylän naisten ilta laavulla. Tarjolla puuroa ja juomia.

Lauantai 3.12. JOULUN VALOPOLKU METSÄSSÄ. Klo 18-19:30. Pysäköinti koulun pihalla.

Perjantaina 9.12. klo 18 KAUNEIMMAT JOULULAULUT koululla.

– *Tiia Capri* –